Kirjalliset vastaukset
kansanedustajien kysymyksiin
Suuren valiokunnan kuulemisessa
9.9.2026 (E 73/2025 vp)

15.9.2026

Antti Ronkainen, väitöskirjatutkija
Valtiotieteellinen tiedekunta, Helsingin yliopisto

Kirjalliset vastaukset kansanedustajien esittämiin kysymyksiin Suuren valiokunnan kokouksessa 9.9.2026, joka jouduttiin päättämään täysistunnon alkamisen vuoksi.

1. Mihin perustuu, että Italia ja Ranska hyötyvät 45 miljardin tukipotista? (Inka Hopsu)

Mercosur-sopimukseen liittyen komissio lupasi jäsenmaille 45 miljardia euroa seuraavan NRP-suunnitelmien väliarvion yhteyteen tarkoitetusta joustovarasta, joka on tarkoitettu esimerkiksi kriisien varalle. Erityisesti Italia ja Ranska vastustivat Mercosur-sopimusta ja komission esitys oli onnistunut kompromissi niiden mukaansaamiseksi sopimukseen. Kyseessä ei ole siis lisärahoitus maataloudelle vaan oikeus käyttää joustovaroja maatalouteen jo tulevien NRP-suunnitelmien laadinnan yhteydessä vuodesta 2028 alkaen. Tämä mahdollistaa Italialle ja Ranskalle maatalouden tukemisen pienempiä jäsenmaita suhteellisesti enemmän etupainotteisesti, sillä niiden saanto väliarviosta on suhteellisesti suurempi. Mitä enemmän joustovaroja käytetään seuraavan MFF-kauden alkaessa, sitä vähemmän niitä on jäljellä NRP-väliarvion yhteydessä esimerkiksi maatalouden tukemiseen kriiseissä.

2. Mihin komission esittämä uusi NRP-rahasto johtaa? (Mai Kivelä)

Komission esityksessä yhdistetään maatalous-, koheesio-, ympäristö- ja sosiaalirahastoja yhdeksi NRP-rahastoksi, jossa on tietty korvamerkitty osuus maataloudelle. Uutta komission esityksessä on, että tiukkojen rahankäyttöä ohjaavien sääntöjen sijaan komissio laatii jatkossa yleisemmät periaatteet, joita jäsenmaat saavat soveltaa aiempaa vapaammin ja kohdistaa vapaammin rahoitusta esimerkiksi maatalouteen, koheesioon tai ympäristöön. Jäsenmaat voivat esimerkiksi halutessaan käyttää koheesioon tarkoitettuja varoja aiempaa enemmän maatalouden vihreän siirtymän tukemiseen. Maatalouteen ei ole kuitenkaan tulossa lisää rahaa, joten lisärahoitus on otettava muualta. Esitys voikin johtaa kasvavan rahoituksesta käytävän kilpailun seurauksena esimerkiksi maatalouden vihreän siirtymisen tukemiseen vähenemiseen riippuen jäsenmaiden hallitusten sekä maatalouden lobbausjärjestöjen erilaisista voimasuhteista eri jäsenmaiden välillä. Toisaalta esitys myös vahvistanee sitä, että vahvojen maatalouden lobbausjärjestelmien maissa maataloutta tuetaan suhteellisesti muita enemmän. Laajemmin riskinä jäsenmaiden kasvaneessa päätäntävallassa on, että komission esitys johtaa EU:n yhteisen maatalouspolitiikan, mutta myös laajemmin koheesio- ja ympäristöpolitiikan pirstaloitumiseen jäsenmaiden välillä.

antti.ronkainen@helsinki.fi / 050-4488579

3. Mitä kannusteita nykyisissä maataloustuissa ohjaa kestävään maatalouteen? (Sofia Virta)

Vaikka EU:n maatalouspolitiikalle on asetettu erilaisia ympäristötavoitteita ja luotu erilaisia rahoitusinstrumentteja 1990-luvulta lähtien, maataloustuet ovat epäonnistuneet maatalouden kestävyyssiirtymän edistämisessä. Tämä johtuu pitkälle siitä, että CAP-tuet perustuvat keskeiseltä osin tuotannosta irrotettuihin pinta-alakohtaisiin tukiin, jotka eivät kannusta maanviljelijöitä siirtymään. Tämän lisäksi tuotantoperusteiset tuet sekä maatalouden investointituet ylläpitävät pääasiassa nykyistä tuotantorakennetta. Tuoreessa kirjoittamassani raportissa *Suo, kuokka ja maataloustuet* arvioin, että Suomen nykyisen CAP-kauden vuotuisista noin 2 miljardin maataloustuista peräti ¾ ei edistä EU:n ympäristötavoitteita.[1] Lisäksi maatalouden ympäristötuet ovat olleet tehottomia, sillä niiden ehdollisuus on asetettu niin matalaksi suhteessa kaikkien maataloustukien ehdollisuuteen, että ympäristötuetkin toimivat Suomessa lähinnä nykyisten tulotukien jatkeena.

Maataloutta tuetaan verrattain paljon ja olen esittänyt edellä mainitussa raportissa 12 kohdan ohjelman tukien uudistamiseksi. Koska maataloutta tuetaan verrattain paljon, tukein ehdollisuudella ja kohdentamisella voidaan keskeisesti ohjata maatalouden kestävyyssiirtymään. Keinoja maataloustukien vaikuttavuuden lisäämiseksi ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi on ehdollisuuden kiristäminen ja tukien eriyttäminen niin että saastuttaville toimille annettaisiin vähemmän tukia kuin siirtymää edistäville. Lisäksi ympäristötukien suhteellista osuutta olisi kasvatettava suhteessa pinta-alakohtaisiin ja tuotantosidonnaisiin tukiin. Komission esitys mahdollistaa halukkaille maille suurempien ympäristötoimien tekemisen ja komissio on asettanut MFF:lle tavoitteen, jonkaan perusteella 35 prosentin tulisi edistää ympäristötavoitteita. Tehokkaimmin tämä voitaisiin tehdä muuttamalla nykyisistä pinta-ala- ja tuotantoperusteisista tuista tulosperustaisiksi tuiksi, jolloin tukia maksettaisiin tiettyjen täsmällisten ja mitattivissa olevien ympäristötavoitteiden saavuttamisesta.

4. Mistä valtioneuvoston epäselkeät kannat MFF:n suhteen kertovat? (Jouni Ovaska)

Suomen kanta on MFF:n kohtuullisen tason suhteen epämääräinen. Toisaalta Suomi sanoo, että MFF-esitys on liian korkea, mutta kannattaa kaikkia niitä asioita, joiden vuoksi esitys on kasvanut eli Euroopan puolustukseen ja kilpailukykyyn panostamista, Ukrainan tukemista ja NGEU-lainojen takaisinmaksua. Lisäksi Suomi pitää maatalouden rahoitusta liian matalana, mikä

[1] Antti Ronkainen (2026) *Suo, kuokka ja maataloustuet - Suomen maatalouden tukijärjestelmien ongelmat oikeudenmukaisen siirtymän kannalta sekä politiikkasuositukset kestävään maatalouteen siirtymiseksi*. Kalevi Sorsa Säätiö, Impulsseja - raportti: https://sorsafoundation.fi/wp-content/uploads/kss-suo-kuokka-ja-maataloustuet-web.pdf.

antti.ronkainen@helsinki.fi / 050-4488579

voidaan rivien välistä tulkita niin, että koheesio- ja ympäristörahoitusta tulisi siirtää enemmän maataloudelle. Suomi ei kuitenkaan määrittele tarkemmin, mikä olisi budjetin kohtuullinen taso, mistä kohteista tulisi säästää ja minkälaista maatalouden rahoituksen kokonaistasoa se tavoittelee. Valtioneuvoston epämääräinen kanta tulee selkeimmin ilmi suhtautumisessa yhteisvelkaan, jossa Suomi kannattaa yhteisvelkaa puolustukseen ja Ukrainan tukemiseen, mutta vastustaa sen ottamista EU-maiden investointien edistämiseen tai kriisitukeen.

Yleisesti voidaan todeta, että valtioneuvoston kannoissa näkyy Suomen Eurooppa-politiikan pitkä linja, jonka mukaisesti vastustetaan taloudellisen integraation lisäämistä. Samaan aikaan Suomi kuitenkin näyttää tukevan avoimesti puolustukseen ja kilpailukykyyn panostamista sekä maataloustukien säilyttämistä ainakin nykyisellä tasolla. Vaikuttaakin että epämääräys johtuu toisaalta EU-politiikan pitkän linjan ja toisaalta EU:n kokeman geopoliittisen myllerryksen välisestä ristiriidasta. Valtioneuvosto on julkaissut erillisiä EU-politiikkaan liittyviä neuvottelutavoitteita, mutta ei tarkempaa EU-poliittista selontekoa, jossa näitä kantoja oltaisiin tarkemmin tarkesteltu suhteessa laajempaan maailmanpoliittiseen kehitykseen. Koska seuraava hallitus sopii ensitöinään EU:n seuraavasta rahoituskehyksestä vuoden 2027 aikana, seuraavan hallituksen olisi syytä nopeasti päivittää samalla Suomen EU-politiikan pitkää linjaa uudessa EU-poliittisessa selonteossa, jotta vanhentuneet kannat eivät johtaisi epämääräisyyksiin eivätkä liiaksi sitoisi Suomen neuvotteluasemaa.

antti.ronkainen@helsinki.fi / 050-4488579